

k izhodišču in s tem onemogoča konsistentno in učinkovito delovanje, tako tudi učenje vsega novega oziroma *pridobivanje novega (neformalne) znanja*. Takšno komunikativno razumevanje pa se običajno izgubi v parcialnosti oz. partikularnosti.

Kulturno izročilo (dediščina, tradicija) mora postaviti standarde učinkovitega delovanja in komunikativnega razumevanja življenjskega sveta, da bi se racionalno usmerjeno delovanje ne izgubljalo v parcialnosti in nesmiselni ter absurdni kumulativnosti nepomembnih in med seboj nepovezanih informacij. To naredi tako, da čim bolj suvereno in na odprt način za kooperativno delovanje in dopuščanje kritike oblikuje izobraževalne programe ter opredeli stopnje izobraževanja in usposabljanja (seveda nikakor ni vseeno, *kako* to naredi). S tem je, četudi gre še vedno zgolj za IAD (*ideološke aparate države* po Althusser, 1980 in 1985), omogočena družbena institucionalizacija komunikativnega delovanja, ki je namenjena učinkovitemu reševanju splošnih vprašanj, npr. z oblikovanjem podsistemov racionalnega gospodarjenja oz. reševanja vprašanj, zvezanih z medijem denarja, z oblikovanjem podsistema racionalnega upravljanja oz. reševanja vprašanj oblasti ipd.

Emancipacijska vloga šole

Šole se od drugih oblik izobraževanja ločijo po tem, da oblikujejo specializirane sisteme argumentacij in diskurzivne racionalnosti, kakršni so učni načrti in programi, t. i. kurikuli, učbeniki, predmetni načrti, urniki in podobno. Ti so že sami na sebi oblike institucionaliziranega znanja in neposredne vzgoje in izobraževanja. Šolski učni programi so jedro oz. srčika izobraževalnega sistema zahodnih družb in tvorijo enega izmed najmočnejših vzvodov tega, kar smo v zgodovini človeštva imenovali »napredovanje«; povedano drugače, skrbijo za reprodukcijo IAD (ideoloških aparatov države), sem ter tja pa omogočijo tudi spoznavni preskok, ki ga ni mogoče niti predvideti niti nadzorovati (gl. tudi *slika 5*, ki je vizualna ponazoritev teh delovanj). Vendar pa njihove vsebine, temelječe na konceptu *mimesis* in mnemonični-sholastiki v načinu prenosa znanj, ne pokrivajo mnogoterih kulturnih potez in praks, ki so nujne za inventivno menjavo idej in za demokratično participacijo v družbi. Številne od teh bazičnih družbenih in kulturnih vrednot se močno okrepijo in vodijo v emancipacijo ljudi, če se iz formalnih praks premaknemo le korak v stran – do manj formalnih in neformalnih izobraževalnih procedur.

Različne kritično-emancipatorične pedagoške in izobraževalne metodologije, kakor sta npr. Freirovo emancipatorično raziskovanje z udeležbo ali feministično vztrajanje na denaturalizacijskih postopkih in an-